

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय का.मु. प्रधान न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र
फैसला

०७०-८१-०८००

मुद्दा: उत्प्रेषणयुक्त परमादेश।

वर्दिया जिल्ला सोरहवा गा.वि.स. वडा नं. ६ घर भै हाल बाँके जिल्ला खजुरा
खुर्द गा.वि.स. वडा नं. २ माईती घरमा बस्ने मुन्नी सिंह.....१

पुनरावेदक
निवेदक

विरुद्ध

कृषि विकास बैक शाखा कार्यालय खजुरा बाँके.....१
ऐ. का कार्यालय प्रमुख.....१
भेरी अञ्चल यातायात कार्यालय नेपालगञ्ज, बाँके.....१
बाँके जिल्ला खजुराखुर्द गा.वि.स. वडा नं. २ बस्ने सुशीला सिंह ठाकुर.....१
ऐ.ऐ. बस्ने कृष्णबहादुर सिंह.....१
ऐ. जिल्ला ईन्द्रपुर गा.वि.स. वडा नं. ९ बस्ने प्रताप सिंह.....१

प्रत्यर्थी
निवेदक

पुनरावेदन अदालतमा फैसला गर्ने:- माननीय न्यायाधीश श्री कृष्णप्रसाद बास्तोला
माननीय न्यायाधीश श्री अवधविहारी प्रसाद सिन्हा
पुनरावेदन अदालत नेपालगञ्ज

पुनरावेदन अदालत नेपालगञ्जको मिति २०७०।४।१६ को फैसला उपर निवेदकको
तर्फबाट न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम यस अदालतमा पेश हुन आएको
प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यस प्रकार छ।

मूलपुर्खा स्व. दगाई सिंहका दुई वटी श्रीमती मध्ये जेठीबाट स्व. फौजदार सिंह र
कान्छीबाट मेरो बुवा झब्बर सिंह भन्ने बच्चा सिंहको जायजन्म भएको थियो। स्व. फौजदार
सिंहबाट जन्म भएका गुलाब सिंह हुन्। निजको मृत्यु भै सकेको छ। हाल निजको श्रीमती
विपक्षी सुशीला सिंह र निजहरूको सन्तान कृष्णबहादुर सिंह जिवित छन्। मेरो बुवा झब्बर
सिंहबाट म निवेदिका मात्रको जायजन्म भएको हो। मेरो बुवा आमाको जीवनकालमा

औषधोपचार रेखदेख सबै म र मेरो श्रीमान्ले गरेका थियौं भने मृत्युपछिको काजक्रिया दान, पूण्य मेला पनि हामीले नै गरेका थियौं। मेरो बुवाको सम्पत्ति जग्गा र एउटा ट्रैक्टर ट्रली थियो। सोमध्ये जग्गा विपक्षीहरू सुशीला, कृष्णबहादुर र प्रताप सिंहले आपसमा मिलेमतो गरि शेषपछिको बकसपत्र पारित गराई बुवाको मृत्युपश्चात् आफ्नो नाममा नामसारी गरेको थाहा पाई निजहरूउपर ००८७४/०२८५ को जालसाजी र द.नं. ७४-०६९-०१०३०/०६९-CP-०५५२ को शेषपछिको लिखत दा.खा.बदर गरि अपुताली हक नामसारी दा.खा. दर्ता गरि पाउँ भन्ने मुद्दा दायर गरि बाँके जिल्ला अदालतमा विचाराधीन छ।

ट्रेक्टर ट्रलीको हकमा आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरि मेरो नाममा नामसारी गर्न जाँदा विपक्षीहरू १,२,३ र ४ ले नामसारी गर्न एवं नक्कल दिनसमेत इन्कार गरेकोले के कसरी मेरो नाममा नामसारी नभएको रहेछ भन्ने सम्बन्धमा खोजी गर्दा विपक्षी कृषि विकास बैंकले मेरो बुवाले कृषि विकास बैंकबाट ट्रैक्टर शीर्षकमा कर्जा लिएको र सो कर्जा हाल चुक्ता भई सुशीलादेवी सिंह र कृष्णबहादुर सिंहले आ-आफ्नो नाममा नामासारीको माग गरेकामा कानूनी सल्लाहकारको रायअनुसार हक बेहकमा आदेश गराई ल्याएमा मात्र नामासारी हुने व्यहोराले लेखी आएकोले सोही व्यहोरा जानकारी गराउँछु भन्ने व्यहोराले जानकारी गराएको छ। कानूनी सल्लाहकारको राय निर्णय होइन। त्यस्तो कानूनी सल्लाहको आधारमा मेरो बुवाको नामको ट्रैक्टर मेरो नाममा नामसारी गर्न इन्कार गर्न मिल्दैन। मैले ट्रैक्टर मेरो नाममा नामसारी गरि पाउन निवेदन दिएकोमा विपक्षीहरूले कानूनी सल्लाहकारको राय सम्बन्धी जानकारी गराएकाले सो कानूनी राय बदर गरिनु पर्दछ। किनभने मैले ट्रैक्टर मेरो नाममा नामसारी गरि पाउन निवेदन दिएकोमा त्यस सम्बन्धमा केही निर्णय नगरी कानूनी सल्लाहकारको राय उल्लेख गरि मलाई जानकारी दिन मिल्दैन। माग दावीमा सिमीत रही निर्णय गर्नु पर्दछ।

कानूनी सल्लाहकारको रायबमोजिम भनी मलाई जानकारी गराएको विपक्षीहरूको कार्यबाट मेरो नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ को दफा ३, ६(६), (७), ९ र १३ प्रदत्त

हकमा आघात पुग्ने भई सो हक प्रचलन गराउन प्रस्तुत रिट निवेदन बाहेक अर्को प्रभावकारी बैकल्पिक उपचारको मार्ग छैन। अतः विपक्षीहरू १,२,३ र ४ को गैरकानूनी र अधिकार विहिन निर्णय उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरि स्व. मेरो बुवाको नामको ट्रैक्टर मेरो नाममा नामसारी गरि दिनु भनी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी गरिपाउँ भन्नेसमेत व्यहोराले पुनरावेदक मुन्नी सिंहले पुनरावेदन अदालत नेपालगंजमा पेश गरेको रिट निवेदन।

यसमा विपक्षीहरूबाट १५ दिनभित्र लिखित जवाफ मगाई पेश गर्नु भन्नेसमेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत नेपालगंजको मिति २०६९।१२।२० को आदेश।

स्व. झब्बर सिंह भन्ने बच्चा सिंह म कृष्णबहादुर सिंहको काका बाजे हुन्। निज र निजको श्रीमतीको परलोक भैसकेको छ भने निजहरूको छोरी निवेदिकाको विवाह भईसकेको छ। बच्चा सिंहको जीवनकालमा निजको छोरी निवेदिकाले हेरबिचार नगरेकाले हामीहरूले हेरबिचार गरेबाट घर जग्गा आमा सुशीलालाई बकस गरि दिनु भएको हो भने ट्रैक्टरको हकमा काका बाजेले कृषि विकास बैंक शाखा कार्यालय खजुरीबाट ट्रैक्टर शीर्षकमा चार लाख ऋण स्वीकृत गराई ट्रैक्टर लिने भनी J.B. Automobiles लाई किस्ताबन्दीमा चार लाख रुपैयाँ बुझाई बाँकी स्वीकृत ऋणको साँवा व्याज मैले नै बुझाएको हो । काकाबाजेले बैंकमा पनि सो ट्रैक्टर मलाई नै उपलब्ध गराई दिनु भनी दिएको अख्तियारीको आधारमा ट्रैक्टर मेरो नाममा नामसारीको लागि निवेदन दिएपछि निवेदिकाले पनि दावी गरि निवेदन दिएको हो। ट्रैक्टरमा निवेदिकाको दावी नपुग्ने हुँदा प्रस्तुत निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराले विपक्षी सुशीला सिंह, कृष्णबहादुर र प्रताप सिंहले पेश गरेको लिखित जवाफ।

निवेदकले झब्बर सिंह भन्ने बच्चा सिंहको नाममा रहेको भे.१.त २४०२ को ट्रैक्टर नामसारी गरि पाउन निवेदन दिएको तर प्रमाण नपुन्याएको हुँदा प्रमाण पुन्याएर ल्याउन भनेको यस कार्यालयको कार्यबाट निवेदकको नागरिक अधिकारमा आघात नपुग्ने हुँदा प्रस्तुत

निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी भेरी अञ्चल यातायात व्यवस्था कार्यालयको तर्फबाट पेश भएको लिखित जवाफ।

स्व. झब्बर सिंह भन्ने बच्चा सिंहले यस कार्यालयबाट ऋण लिई ट्रैक्टर खरिद गरेका हुन्। सो ट्रैक्टर बैंकको नाममा छ। ऋण चुक्ता भईसकेको छ। ऋण चुक्ता भएपछि सम्बन्धित व्यक्तिको नाममा नामसारी गर्नु पर्नेमा स्व. झब्बर सिंहले कसैलाई ईच्छाएका छैनन्। निवेदक र कृष्णबहादुर सिंह दुवैले नामसारीको लागि निवेदन दिएको भए तापनि अदालतबाट निर्णय गराई ल्याएका बखत नामसारी हुने कुरा बताएको र अदालतबाट आदेश भएबमोजिम नामसारी गर्न पूर्ण मञ्जुरी रहेको हुँदा प्रस्तुत निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी कृषी विकास बैंक र ऐ.का प्रमुखको तर्फबाट पेश भएको लिखित जवाफ।

कृषि विकास बैंकले एउटा ट्रैक्टरको लागि दुई जनाको दावी परेको अवस्थामा हक बेहक गराई ल्याएपछि निवेदिकाको नाममा नामसारी गरि दिने भनी कानूनी सल्लाहकारको राय जानकारी गराएको अवस्थामा निवेदिकाको निर्विवाद हकमा आघात परेको नदेखिएकाले सो राय बदर गर्न उत्प्रेषणको आदेश जारी गर्न नमिल्ने देखिनुको अतिरिक्त निवेदिकाको निर्विवाद अपुताली हक भएको अवस्था पनि नदेखिएकाले ट्रैक्टर नामसारी गर्न परमादेशको आदेश जारी गर्न मिलेन। प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत नेपालगंजको मिति २०७०।४।१६ को आदेश।

उक्त आदेश मिलेको छैन। म निवेदिका स्व. झब्बर सिंह भन्ने बच्चा सिंहकी एकमात्र छोरी हुँ र मैले निवेदनमा देखाएका पुस्तावारी पनि गलत छैन। मेरो बुवाको जीवनकालमा मैले नै हेरबिचार स्याहार सुसार गरेको कारण बुवाको नामको ट्रैक्टर मेरो नाममा नामसारी गरि पाउन निवेदन दिएको हो। हालसम्म उक्त ट्रैक्टर प्रत्यर्थी बैंकको नाममा छ। बैंकको नामबाट मेरो नाममा नामसारी गर्न निवेदन दिँदा प्रत्यर्थी बैंकले मालपोत कार्यालयले जस्तो हक बेहकमा निर्णय गराई ल्याउनु भनेको छ। बैंकलाई हक बेहकमा सुनाउन पाउने अधिकार नभएको हुँदा अधिकार क्षेत्र बाहिर गै भएको पुनरावेदन अदालत नेपालगञ्जको उक्त

फैसला बदर गरि ट्रैक्टर मेरो नाममा नामसारी गरि दिनु भनी परमादेशको आदेश जारी हुनुपर्दछ भन्ने समेत व्यहोराले निवेदिकाले यस अदालतमा पेश गरेको पुनरावेदन पत्र।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत पुनरावेदनको मिसिल संलग्न कागजातहरूको अध्ययन गरि हेर्दा पुनरावेदन अदालत नेपालगञ्जको मिति २०७०।४।१६ को फैसला मिलेको छ, छैन ? पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्ने हो, होइन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा पुनरावेदिका स्व. झब्बर सिंह भन्ने बच्चा सिंहको छोरी भएको तथ्यमा विवाद छैन। निज बच्चा सिंहले प्रत्यर्थी कृषि विकास बैंकबाट ऋण लिई खरिद गरेको भे.१.त. २४०२ नं.को ट्रैक्टर प्रत्यर्थी कृष्णबहादुर सिंहको नाममा नभई आफ्नो नाममा नामसारी हुनुपर्नेमा नामसारी नगरी हक बेहक गराई ल्याउन प्रत्यर्थी कृषि विकास बैंकले मिति २०६९।१०।१२ मा जानकारी दिएको हुँदा सो निर्णय उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरि सो ट्रैक्टर मेरो नाममा नामसारी गरिदिनु भनी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी हुनुपर्दछ भन्ने समेत व्यहोराले पुनरावेदिकाले पुनरावेदन अदालतमा निवेदन दिएको देखियो। पुनरावेदन अदालत नेपालगञ्जले रिट निवेदन खारेज गर्ने ठहर्‍याई गरेको आदेशमा चित्त नबुझाई निवेदिकाले यस अदालतमा पुनरावेदन गरेको देखिन्छ।

प्रत्यर्थी कृषि विकास बैंक शाखा कार्यालय खजुरी, बाँकेले यी पुनरावेदिकालाई मिति २०६९।१०।१२ मा लेखेको पत्र हेर्दा स्व. झब्बर सिंह भन्ने बच्चा सिंहले यस बैंकबाट ट्रैक्टर शीर्षकमा कर्जा लिएकोमा सम्पूर्ण कर्जा चुक्ता भईसकेको र ट्रैक्टर नामसारीको लागि स्व. झब्बर सिंह भन्ने बच्चा सिंहको विवाहित छोरी मुन्नीदेवी सिंह र निजको नाति कृष्णबहादुर सिंहले नामसारीको लागि फुकुवा माग गरेकोमा जिल्ला अदालतबाट हक बेहकको आदेश गराई ल्याएपछि मात्र ट्रैक्टर नामसारी हुने व्यहोराले कानूनी सल्लाहकारबाट राय लेखी आएबाट तपाईंको निवेदनअनुसार कानूनी रायको जानकारी गराएका छौं भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको देखिन्छ।

उपरोक्त बमोजिम निवेदिकाको पिताले प्रत्यर्थी कृषि विकास बैंकबाट ऋण रकम लिई ट्रैक्टर खरिद गरि ट्रैक्टर कृषि विकास बैंकको नाममा रहेको तथ्यमा पनि विवाद देखिएन। निवेदिकाको पिताको मिति २०६६।८।२४ गते निधन भएपश्चात् उक्त ट्रैक्टर कृषि विकास बैंकको नामबाट निवेदिकाको नाममा वा प्रत्यर्थी कृष्णबहादुर सिंहमध्ये कसको नाममा नामसारी हुने भन्ने कुरामा विवाद देखिन आएको छ। पुनरावेदिकाले बुवाको अपुताली मैले पाउने हुँदा मेरो नाममा नामसारी गर्न फुकुवा गरिपाउँ भनी निवेदन दिएको देखिन्छ भने प्रत्यर्थी कृष्णबहादुर सिंहले ट्रैक्टर खरिद गर्दाको साँवा र व्याज रकम आफूले तिरेको एवं बच्चा सिंहले मेरो नाममा नामसारी अख्तियारी दिएको हुँदा मेरो नाममा नामसारी हुन पर्दछ भन्ने समेतका आफ्ना-आफ्ना दावीअनुसार निवेदन गरेको देखिन्छ।

प्रस्तुत मुद्दामा झव्वर सिंह भन्ने बच्चा सिंहले खरिद गरि कृषि विकास बैंकको नाममा रहेको ट्रैक्टर पुनरावेदिका र प्रत्यर्थी कृष्णबहादुर सिंह दुई जना मध्ये कसको नाममा नामसारी हुने भनी उपस्थित प्रश्नको सम्बन्धमा विचार गर्दा निवेदिकाको पिता झव्वर सिंह भन्ने बच्चा सिंहको नामको जग्गा प्रत्यर्थी सुशीला सिंह समेतको नाममा नामसारी भएपछि सो जग्गामा पनि अपुताली हक हुने भनी पुनरावेदिकाले अपुताली हक कायम गरी पाउन समेत बाँके जिल्ला अदालतमा लिखत बदर र अपुताली हक कायम मुद्दा दायर गरी मुद्दाहरू विचाराधीन अवस्थामा रहेको देखिँदा पुनरावेदिकाको अपुताली हक कायम भएको देखिएन। अपुताली हक नै कायम नभएको अवस्थामा विवादित ट्रैक्टर पुनरावेदिकाको नाममा नामसारी हुने भन्न नमिल्ने हुँदा पुनरावेदन अदालत नेपालगञ्जको मिति २०७०।४।१६ को फैसला सदर हुने ठहर्छ। निवेदिकाको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरि मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु।

का.मु. प्रधान न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत :- भीमबहादुर निरौला

ईति सम्बत २०७१ साल फाल्गुण महिना ११ गते रोज २ शुभम्-----